

Asia: VN/18944/2021

Käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon kansallisen ohjelman luonnos ja ympäristöselostus

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja Säteilyturvakeskus ovat julkaisseet luonnoksen käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoa koskevasta kansallisesta ohjelmasta sekä ohjelman ympäristövaikutuksia käsittelevän ympäristöselostuksen.

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy (VTT) kiittää mahdollisuudesta lausua kansallisesta ohjelmasta sekä sitä koskevasta ympäristöselostuksesta.

VTT on jo aiemmassa suunnitelmavaiheessa antanut lausunnon koskien suunnitelmia kansallisen ohjelman päivittämiseksi sekä tätä koskevaa SOVA-menettelyä. VTT kiittäen toteaa, että VTT:n aiempi lausunto on hyvin otettu huomioon kansallisen ohjelman valmistelussa ja VTT:n lausunnossaan esittämiin näkökohtiin on selkeästi vastattu kansallisen ohjelman luonnoksen liitteessä 1.

VTT:llä on ollut mahdollisuus asiantuntijana ja toiminnanharjoittajana osallistua suoraan ympäristöselostuksen valmisteluun SOVA-työryhmän kutsuttuna jäsenenä. SOVA-työryhmän toiminta on ollut VTT:n näkökulmasta onnistunutta, johtaen hyvään vuoropuheluun eri toimijoiden (niin viranomaiset kuin toiminnanharjoittajat) välillä, mikä on edistänyt hyvän lopputuloksen saavuttamista ja asian tehokasta käsittelyä. VTT:n näkee tämän kokemuksen pohjalta SOVA-menettelyn yleisesti onnistuneeksi. VTT:llä on ollut mahdollisuus suoraan kommentoida ympäristöselostusta luonnosvaiheessa, kuten muillakin SOVA-työryhmän jäsenillä. Kommentteista on käyty kattavaa keskustelua SOVA-työryhmän sisällä ja asioista on päästy hyvään yhteisymmärrykseen. VTT:llä ei täten ole huomautettavaa kansallisen ohjelman ympäristövaikutuksia käsittelevään ympäristöselostukseen.

Kansallisen ohjelman luonnokseen VTT:llä on kuitenkin esittää joitakin huomioita. Keskeisin huomio koskee kappaletta 6, käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon periaatteet. Kyseisessä kappaleessa esitetään periaatteiden lisäksi myös joissain kohdin teknisiä valintoja. Esimerkkeinä teknisistä valinnoista voidaan nostaa sivulta 33 käytetyn ydinpolttoaineen varastoinnin rajaaminen allasvarastointiin, tai sivulta 36 käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituskonseptien suhteellisen yksityiskohtainen kuvaaminen. VTT:n näkemyksen mukaan periaatteet voisi esittää

yleisemmällä tasolla (kuten on tehty ympäristöselostuksessa) ja jättää teknisen toteutuksen kuvaus lukuun 7, käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon konseptit ja suunnitelmat sekä tekniset ratkaisut.

Kansallisen ohjelman luonnoksen luvussa 9 sivulla 49 on VTT:n FiR 1 -tutkimusreaktoria koskeva asiavirhe. Luonnoksessa lukee ”Ydinenergian käyttö alkoi Suomessa alikriittisen miilun käyttöönotolla 1950 -luvun lopulla sekä laajemmin 1960 -luvun loppupuolella tutkimusreaktorin käyttöönottamisella”. FiR 1 -tutkimusreaktori kuitenkin otettiin käyttöön jo vuonna 1962, eli 1960 -luvun alkupuolella.

Koskien Säteilyturvakeskuksen vastuita kohdassa 4.2 viranomaiset, sivu 20, tulisiko tässä yhteydessä mainita myös, että Säteilyturvakeskus valvoo, että toiminnanharjoittajilla on tarvittavat ydinvastuulain mukaiset ydinvastuuvakuutukset sekä säteilylain mukaiset vakuudet?

VTT näkee yleisesti hyvänä, että kansallisen ohjelman luonnoksessa on tuotu esiin säännösten edelleen kehittämiseen liittyviä tarpeita. Tarvittava tutkimus- ja kehitystyö sekä osaamisen säilyttäminen ja kehittäminen on myös huomioitu kansallisen ohjelman luonnoksessa hyvin, mitä VTT yhtenä keskeisistä alan tutkimusorganisaatioista pitää tärkeänä. VTT tukee myös ohjelmassa esitettyä ajatusta valtion ydinjätehuoltorahaston varojen sijoitustoiminnan mahdollisesta kehittämisestä tulevaisuudessa.

VTT:n käynnissä olevat hankkeet FiR 1 -tutkimusreaktorin sekä materiaalitutkimukseen käytettyjen laboratorioiden käytöstäpoistamiseksi tulevat tuottamaan uutta tietoa ja kokemuksia, joita voidaan tulevaisuudessa hyödyntää säännösten edelleen kehittämisessä. Kuten kansallisen ohjelman luonnoksen luvussa 6 todetaan, jätehuoltovastuun siirtämisestä ja toiminnanharjoittajan vastuun päättymisestä ei ole vielä yhtään ennakkotapausta. VTT:n hankkeet ja Fortumin kanssa tehty sopimus jätehuollosta tulevat koeponnistamaan nämä menettelyt, mukaan lukien rakennusten valvonnasta vapauttamisen ja ydinlaitoksen lopullisen käytöstä poistamisen.

Yleisesti VTT katsoo kansallisen ohjelman luonnoksen täyttävän direktiivin vaatimukset ja ympäristöselostuksen valmistelun ja sen sisällön SOVA-lain vaatimukset.

Kotiluoto Petri
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy